

Споживча інфляція: підсумки 2018 року та очікування на I квартал 2019 року

Однією із знакових характеристик економічного розвитку країни упродовж 2018 року була помітно стримана динаміка інфляційних процесів. **За підсумками 2018 року споживча інфляція, вперше після 2013 року, уповільнилася до однозначних чисел і становила 9,8 % у річному розрахунку.** Істотне (у порівнянні з попередніми роками) зниження інфляційних темпів є цілком співставним з іншими макроекономічними показниками розвитку України, яка після декількох років виснажливої кризи стабілізує, оздоровлює та реформує свою економіку в напрямку наближення до європейських стандартів. Характер та певні риси загальних тенденцій щодо формування внутрішніх цін підтверджують посилення ринкових тенденцій та поступову оптимізацію процесів формування цін із зменшенням чутливості загальної цінової динаміки до локальних секторальних шоків.

Визначальним для 2018 року був **факт переважання позитивного впливу на внутрішні ціни загальної економічної стабілізації і прискорення економічного зростання** (в т. ч. і за помітного зниження тиску на споживчі ціни витратної складової) над збереженням комплексної негативної дії низки факторів, які є наслідками кризи 2014-2015 років (в т. ч. низького рівня депозитів населення, тиску на ціни через готівковий ринок від реалізації в гривню доходів та заощаджень в іноземній валюті, чутливості обмінного курсу гривні до коливань обсягів зовнішніх виплат та надходжень). Також формування низхідного тренду в темпах інфляції відбувалося в 2018 році на фоні підвищення адміністративно регульованих тарифів, реалізації Урядом заходів щодо поступового збільшення рівня доходів населення, у т. ч. оплати праці та соціального забезпечення. За таких умов, як зазначено вище, від подорожчання продукції утримував фактор достатньої пропозиції на споживчому ринку.

Крім того, особливістю 2018 року є те, що попри суттєве послаблення девальваційних процесів, вперше після 2012 року, внесок від зростання базової компоненти інфляції був більшим (становив 5,1 відсоткового пункту (далі – в. п.)), ніж від небазової (внесок від зміни небазової інфляції становив 4,7 в. п.). Тобто, **вирішальний внесок у зростання цін на споживчому ринку у 2018 році було здійснено саме базовою інфляцією**, що свідчить про **більш суттєвий вплив на загальний рівень споживчих цін саме монетарних умов та недостатній рівень впливу жорсткої монетарної політики Національного банку на послаблення інфляційного тиску.**

Іншою ціновою відповіддю на системні зміни в економіці також можна вважати і своєрідний індикатор суттєвого **послаблення інфляційного тиску (який у 2018 році став помітною рисою) – домінування над іншими факторами фактора сезонності.** А також відносну стабілізацію гривні по відношенню до іноземних валют.

Очікується, що у 2019 році (за умов відсутності суттєвих шоків неекономічної природи) збережеться загальна тенденція щодо зниження річних темпів споживчої інфляції на фоні поступового зближення з темпами зростання цін виробників. Втім, у I кварталі 2019 року очікується, що формування інфляційного тренду на споживчому ринку відбуватиметься під впливом підвищення вартості окремих послуг ЖКГ (подорожчання гарячої води і опалення), відносної стабілізації гривні по відношенню до іноземних валют, здешевлення палива та мастил на внутрішньому ринку на фоні реалізації ефекту від попереднього зниження цін на світовому ринку нафти.

«за підсумками 2018 року споживча інфляція, вперше після 2013 року, уповільнилася до однозначних чисел і становила 9,8 %»

«у подальшому очікується збереження помірної інфляційної динаміки»

Поряд з тим, активні виплати з бюджету наприкінці 2018 року, а також сезонне зростання грошових переказів, стимулюватимуть підвищення цін на початку 2019 року, але не призведуть до прискорення інфляційного тренду. Крім того, навряд чи у I кварталі Національним банком буде прийнято рішення щодо кардинальної зміни облікової ставки.

1. Монетарні і фінансові чинники впливу на інфляцію

1.1. Облікова ставка

Поточний стан. Наразі Національний банк України проводить жорстку монетарну політику з метою доведення рівня інфляції до меж цільового діапазону¹. І один з інструментів центробанку – підвищення облікової ставки, яка на даний час майже вдвічі перевищує темп інфляції. Так, упродовж 2018 року Національний банк чотири рази підвищував облікову ставку – до 18 % річних з 14,5 % на кінець 2017 року (загалом на 3,5 в. п.). Поряд з тим, річні темпи споживчої інфляції уповільнювалися і у грудні 2018 року становили 9,8 % (порівняно з 13,7 % у грудні 2017 року). Якщо порівняти Україну з іншими країнами, то вітчизняна облікова ставка є однією з найвищих.

Табл. 1. Споживча інфляція та основні ставки центробанків в Україні та окремих країнах, %

	Споживча інфляція, (у річному розрахунку)			Облікова ставка, (на кінець періоду)		
	грудень 2016 р.	грудень 2017 р.	грудень 2018 р.	грудень 2016 р.	грудень 2017 р.	грудень 2018 р.
	Україна	12,4	13,7	9,8	14,0	14,5
Республіка Туреччина	8,5	11,9	20,3	8,0*	8,0*	24,0*
Республіка Білорусь	10,6	4,6	5,6	18,0**	11,0**	10,0**
Республіка Казахстан	8,5	7,1	5,3	12,0	10,25	9,25
Республіка Молдова	2,4	7,3	0,9	9,0	6,5	6,5
Єврозона	1,1	1,4	1,6	0,0**	0,0**	0,0**

* за однотижневими операціями репо

** за основними операціями рефінансування

Джерело. Держстат, Національний банк України, Евростат, Європейський центральний банк, відповідні статичні відомства та центральні банки

Жорстка монетарна політика Національного банку, яка діє в цілому в напрямку обмеження сукупного попиту, принаймні, не стимулює інфляцію.

Але, якщо проаналізувати розподіл на базову (найбільш залежну від монетарних чинників) та небазову складові інфляції, то виявиться певна, відносно неочікувана, тенденція. **Більшою мірою спостерігалось уповільнення саме небазової інфляції як у річному (до 11,3 % з 19,4 % на кінець 2017 року), так і у середньорічному розрахунку (до 13,4 % за 2018 рік з 22,3 % за 2017 рік).** При цьому базова інфляція хоча і уповільнюється (у річному розрахунку до 8,7 % з 9,5 % на кінець 2017 року), але у середньорічному за 2018 рік (становила 9,1 %) була вищою ніж у середньорічному за 2017 рік (7,3 %). Зважаючи, що саме середньорічні показники є менш мінливими, то збільшення їх темпів вказує на тривалу тенденцію певного прискорення інфляції сформованої за рахунок монетарних чинників. Тобто вплив інструментів Національного банку є наразі обмеженим, незважаючи на настільки високий рівень облікової ставки.

Знижена ефективність грошово-кредитної політики фактично є свідченням недостатньої розвиненості фінансових інститутів країни і, як результат, дієвості трансмісійних механізмів Національного банку. Натомість, ймовірно, саме продовження процесу зниження вартісної складової в умовах оздоровлення (в т. ч. і в напрямку демонополізації ринків) економіки в цілому та зростанням

¹ Відповідно до Основних засад грошово-кредитної політики на 2018 рік та середньострокову перспективу (схвалених рішенням Ради Національного банку України від 12.09.2017 № 37-рв) приріст індексу споживчих цін у річному вимірі на грудень 2018 року визначено на рівні 6 % з допустимим діапазоном відхилень ± 2 п. п.).

«жорстка монетарна політика центробанку діє в цілому в напрямку обмеження сукупного попиту і не стимулює інфляцію»

пропозиції товарів на внутрішньому ринку можна пояснити настільки помітне зниження темпів інфляції.

Довідково. За даними НКЦПФР обсяг торгів акціями на біржовому ринку України за підсумками 2017 року становив 0,17 % від обсягу ВВП (за 9 місяців 2018 року – 0,04 % ВВП), у той час як обсяг торгів акціями за даними Всесвітньої федерації фондових бірж у США становив 205,2 % ВВП, у Туреччині – 44,3 % ВВП, у Німеччині – 42,4 %, у Польщі – 12,9 %, в Угорщині – 7,5 %, у Хорватії та Словенії – по 0,8 %, у Казахстані – 0,5 %.

Табл. 2. Темпи базового ІСЦ, ВВП та окремих монетарних показників, % у річному розрахунку

	Грудень 2016 р.	Грудень 2017 р.	Грудень 2018 р.
Зміна базового ІСЦ	5,8	9,5	8,7
Монетарна база	13,6	4,6	9,2
Грошова маса	10,9	9,6	5,6
Зміна реального ВВП	2,4	2,5	3,2*

*Дані за 9 місяців 2018 р.

Джерело. Національний банк України, Держстат, розрахунки Мінекономрозвитку

Так, незважаючи на високу облікову ставку, **зростали темпи монетарної бази** (до 9,2 % у грудні 2018 року порівняно з 4,6 % у грудні 2017 року у річному розрахунку) на фоні збільшення готівки поза банками (9,7 % порівняно з 5,8 % у грудні 2017 року), що виходить за межі загального антиінфляційного напрямку дії задекларованого Національним банком.

Табл. 3. Грошовий мультиплікатор та швидкість обертання грошей

	2016 р.	2017 р.	9 місяців 2018 р.	Довідково. 9 місяців 2017 р.
Швидкість обертання грошей (МЗ)	2,16	2,47	2,00	1,86
Мультиплікатор	2,89	3,03	2,94	3,01

Джерело. Національний банк України, розрахунки Мінекономрозвитку

Водночас відбулося уповільнення зростання грошової маси (до 5,6 % з 9,6 % у грудні 2017 року в річному розрахунку), насамперед, через уповільнення зростання залишків коштів на депозитних рахунках банків (до 4 % з 11,2 % у грудні 2017 року).

Таке **стримане зростання грошової пропозиції**, що наразі спостерігається, **з точки зору потреб економіки, що зростає**, а відтак, з урахуванням поточної ситуації, **є певною мірою не виправданим** і, можливо, пов'язано як з недовірою до комерційних банків та інших кредитно-фінансових інститутів, так і з недорозвиненістю банківської системи і кредитно-фінансових інститутів (сама банківська система упродовж останніх років зазнала істотних втрат, і вплив коштів з депозитів упродовж попередніх років був настільки руйнівним, що поточні певні позитивні процеси нарощування депозитів наразі ще не є визначальним фактором у стримуванні інфляції).

Хоча упродовж 2018 року і спостерігалася певна тенденція до оздоровлення депозитного руху, але значною мірою, збільшення обсягів депозитів, зокрема населення пов'язане із збільшенням обсягів заробітної плати, яка переважно потрапляє на депозити. Тобто, в структурі депозитів за строками ще не спостерігається стійких ознак повного оздоровлення (наприклад, за станом на кінець листопада частка залишків коштів на депозитних рахунках резидентів зі строком погашення більше 2 років становила лише 3,1 % порівняно з 3,9 % на кінець 2017 року).

Очікування. Найближчим часом **навряд чи буде прийнято рішення щодо кардинального зниження облікової ставки** (очікуване зниження облікової ставки до 16-15 %, за думкою експертів, можливе, лише у другій половині 2019 року). Вплив такого перебігу подій в умовах недостатньої розвиненості фінансових інститутів країни є вельми неоднозначним. Адже, така політика щодо

«поточні певні позитивні процеси нарощування депозитів наразі ще не є визначальним фактором у стримуванні інфляції»

вартості грошей, в умовах, що склалися, вірогідно, більшою мірою стримуватиме економічні процеси, ніж інфляцію.

1.2. Споживчий попит

Поточний стан. Внутрішній споживчий попит підтримувався:

- **приватними грошовими переказами із-за кордону** – упродовж 2018 року їх обсяг збільшився на 13,3 % до 169 млрд грн, а також **тривалою тенденцією щодо перевищення обсягів продажу іноземної валюти населенням над її купівлею**, що, незважаючи на зниження обсягів з 2016 року, залишається вагомим на внутрішньому ринку (нетто-продаж готівкової іноземної валюти українцями упродовж 2018 року становив 1 480,6 млн дол. США в еквіваленті порівняно з 2 138,3 млн дол. США упродовж 2017 року);
- **високими темпами зростання роздрібного кредитування** – у грудні 2018 року річні темпи приросту гривневих кредитів домашніх господарств (без фізичних осіб-підприємців) становили 31,4 % (у грудні 2017 року – 38,2 %);
- **збільшенням рівня трудових доходів та соціальних гарантій** – середньомісячна заробітна плата штатних працівників у 2018 році зросла на 24,8 %, реальна заробітна плата за цей час зросла на 12,5 %, середній розмір пенсії станом на 01.01.2019 був на 6,7 % більшим у порівнянні з відповідною датою 2018 року.

Табл. 4. Темпи зміни іноземної валюти на готівковому ринку, % у середньорічному розрахунку

	2016 р.	2017 р.	2018 р.
Зміна обсягів отриманих переказів в іноземній валюті із-за меж України	21,5	10,1	13,3
Зміна обсягів операцій із готівковою валютою	36,3	235,0	55,2
Зміна обсягів чистого продажу іноземної готівкової валюти українцями	60,2	-13,8	-30,8

Джерело. Національний банк України, розрахунки Мінекономрозвитку

Підтвердженням стійкого споживчого попиту є зростання обороту роздрібною торгівлі – у 2018 році порівняно із 2017 роком фізичний обсяг обороту збільшився на 6,1 % (у 2017 році – на 6,5 %).

Табл. 5. Окремі показники грошово-кредитного ринку, % у річному розрахунку

	Грудень 2016 р.	Грудень 2017 р.	Грудень 2018 р.*
Депозити, залучені на рахунки резидентів, з них:	10,7	13,3	3,8
домашніх господарств (без фізичних осіб-підприємців)	7,9	9,9	7,3
у національній валюті	4,9	19,1	14,5
в іноземній валюті	10,6	2,1	0,2
у доларовому еквіваленті	-2,4	-1,0	1,6
Кредити, надані резидентам, з них:	1,7	1,8	5,9
домашніх господарств (без фізичних осіб-підприємців)	-6,4	6,4	15,2
у національній валюті	-4,0	38,2	31,4
в іноземній валюті	-8,4	-21,3	-9,7
у доларовому еквіваленті	-19,1	-23,8	-8,5

*Оперативні дані

Джерело. Національний банк України

Водночас на ринку посилюється тиск на ціни з боку споживчого кредитування, що зберігає високий темп упродовж останніх років (зростання зацікавленості банків у роздрібному кредитуванні пов'язано як з підвищенням рівня платоспроможного попиту, так і з суттєво вищою прибутковістю кредитування

«наразі стабільний внутрішній споживчий попит є підґрунтям для забезпечення стійкості економічного зростання»

населення, ніж бізнесу).

Тому, **ціни на більшість товарів і послуг, які входять до складу базової компоненти інфляції, прискорили своє зростання.**

Табл. 6. Зміни споживчих цін на окремі групи товарів та послуг, % у річному розрахунку

	Грудень 2016 р.	Грудень 2017 р.	Грудень 2018 р.
Одяг і взуття	5,5	0,9	2,0
Предмети домашнього вжитку, побутова техніка та поточне утримання житла	4,2	3,1	6,8
Охорона здоров'я	7,8	7,5	8,9
Купівля транспортних засобів	2,9	5,4	2,1
Відпочинок і культура	4,5	4,5	4,4
Різні товари та послуги	5,8	7,6	11,0

Джерело. Держстат

Очікування. Сезонне зростання грошових переказів наприкінці 2018 року та збільшення пропозиції гривні на споживчому ринку очікувано впливатиме на споживчі ціни в бік їх певного зростання, але, вірогідно, не призведе до суттєвого прискорення інфляційного тренду.

1.3. Девальвація гривні до іноземних валют

Поточний стан. Упродовж останнього часу **відбувається послаблення девальваційних процесів**, що пов'язано зі сприятливою ціновою кон'юнктурою для вітчизняних товарів на зовнішньому ринку та рекордним врожаєм зернових культур на фоні відсутності значних панічних настроїв на валютному ринку з боку суб'єктів господарювання і населення навіть після агресії Російської Федерації біля Керченської протоки і запровадження воєнного стану.

Табл. 7. Темпи зміни гривні до долара США та резервних активів, % у річному розрахунку

	Грудень 2016 р.	Грудень 2017 р.	Грудень 2018 р.
Девальвація гривні до долара США	11,9	4,9	1,1
Офіційні резервні активи	16,8	21,0	10,7

Джерело. Національний банк України, розрахунки Мінекономрозвитку

Національний банк, що задекларував в Основних засадах грошово-кредитної політики здійснення режиму інфляційного таргетування, не розглядає обмінний курс національної валюти в якості цільового показника і намагається **дотримуватися правила найменшого втручання в динаміку обмінного курсу**, лише згладжуючи різкі її сплески. Тобто, формування поточного курсу гривні практично повністю залежить від балансу попиту та пропозиції на іноземну валюту, що ситуативно складається.

Очікування. Успішна співпраця з міжнародними інституціями (отримання у грудні 2018 року фінансування від МВФ, Європейського союзу та Світового банку на підтримку макрофінансової стабільності та реформ в Україні у обсязі 2,4 млрд дол. США), відсутність шоків на світових фінансових і енергетичних ринках та повернення нерезидентів на ринок внутрішніх держоблігацій (вже спостерігається у січні 2019 року) нівелюватиме сезонну девальвацію гривні упродовж I кварталу 2019 року, що в подальшому позитивно впливатиме на динаміку цін на імпорتنі товари.

1.4. Зведений бюджет

Поточний стан. Фіскальна політика упродовж 2018 року, з точки зору впливу на інфляційні процеси, **характеризувалася як відносно стримана** – майже упродовж всього 2018 року консолідований бюджет був профіцитним (у грудні

«надходження іноземної валюти від міжнародних інституцій не відігравали значної ролі на споживчому ринку»

був зафіксований дефіцит – 67,8 млрд грн), тобто динаміка реалізації витратної частини бюджету не мала провокуючих інфляцію сплесків.

Табл. 8. Окремі бюджетні показники, млн грн

	2016 р.	2017 р.	2018 р.
Зведений бюджет (дефіцит «-» /профіцит «+»)	-54 813,9	-42 125,7	-67 788,5
Державний бюджет (дефіцит «-» /профіцит «+»)	-70 262,1	-47 882,1	-59 247,9
Місцеві бюджети (дефіцит «-» /профіцит «+»)	15 448,2	5 756,4	-8 540,7

Джерело. Казначейство

Очікування. Активні виплати з бюджету наприкінці 2018 року стимулюватимуть споживчий попит. Але, враховуючи часовий лаг, такий вплив реалізуватиметься на початку 2019 року.

«фіскальна політика з точки зору впливу на інфляційні процеси упродовж 2018 року характеризується як відносно стримана»

2. Немонетарні чинники інфляції

2.1. Сукупна пропозиція

Поточний стан. Незважаючи на скорочення виробництва споживчих товарів як короткострокового, так і тривалого використання (упродовж 2018 року порівняно з 2017 роком – на 1,5 % та 1,4 % відповідно), насичення споживчого ринку відбувалося за рахунок суттєвого розширення пропозиції на ринку сільськогосподарської продукції та імпорту.

Табл. 9. Темпи зростання/зниження деяких галузей промисловості, сільгоспвиробництва та імпорту окремої продукції, % у середньорічному розрахунку

	2016 р.	2017 р.	2018 р.
Виробництво харчових продуктів, напоїв і тютюнових виробів	4,4	2,9	-1,9
Текстильне виробництво, виробництво одягу, шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів	2,2	7,2	-4,6
Виробництво сільськогосподарської продукції	6,3	-2,2	7,8
Імпорт м'яса та їстівних субпродуктів (гр. 02)	-18,7	38,7	53,5*
Імпорт молока та молочних продуктів, яєць птиці; натурального меду (гр. 04)	-25,4	42,7	27,5*
Імпорт овочів (гр. 07)	30,0	-6,9	42,9*
Імпорт одягу і взуття (гр. 61, гр. 62, гр. 63, гр. 64)	9,0	8,2	29,2*

*Дані за 11 місяців 2018 р.

Джерело. Держстат

Рівень пропозиції споживчої продукції наразі є сприятливим для уповільнення темпів зростання цін на більшість товарів, зокрема на продукти харчування, які є сировинними або з низьким ступенем промислової обробки.

Крім того, на відміну від попередніх років, у 2018 році підтвердженням зниження інфляційного тиску на споживчий ринок є чотирьохмісячний безінфляційний період, що тривав з травня по серпень включно (востаннє, коли саме у літній період чотири місяці поспіль спостерігався безінфляційний період, був 2013 рік – з червня по вересень включно, а зміна споживчих цін в цілому за рік становила 0,5 %).

Табл. 10. Темпи небазового ІСЦ та зміни цін на окремі продукти харчування, % у річному розрахунку

	Грудень 2016 р.	Грудень 2017 р.	Грудень 2018 р.
Зміна небазового ІСЦ	18,2	19,4	11,3
Продукти харчування, які є сировинними або з низьким ступенем промислової обробки	5,1	30,8	10,1

Джерело. Розрахунки Мінекономрозвитку

«насичення споживчого ринку відбувається за рахунок суттєвого розширення вітчизняної та імпортової пропозиції»

Очікування. Сезонно на початку 2019 року відбувається подорожчання, переважно, продуктів харчування, які є сировинними або з низьким ступенем промислової обробки. За відсутності шокових ситуацій на ринку, очікується, що їх вплив залишиться на рівні попередніх років (внесок до споживчої інфляції від подорожчання таких товарів упродовж I кварталу 2017-2018 років був у межах 1,4 в. п.).

2.2. Зміна вартості нафти на світовому ринку

Поточний стан. Незважаючи на різке зниження цін на нафту на світовому ринку наприкінці 2018 року (за даними Світового банку тільки упродовж листопада-грудня 2018 року нафта марки Brent здешевіла на 29,8%) обумовлене побоюваннями щодо надлишку пропозиції нафти на фоні збільшення її виробництва в США і негативними прогнозами щодо зростання світової економіки, що, ймовірно, призведе до зниження попиту на нафту, **в цілому за 2018 рік середня ціна нафти на світовому ринку становила 71,1 дол. США/барель, що на 30,7 % вище ніж в середньому за 2017 рік.**

Зростання цін на нафту обумовило прискорення цін на паливно-мастильні матеріали на вітчизняному ринку до 18,9 % у середньому за 2018 рік.

«зростання цін нафту на світовому ринку обумовило прискорення внутрішніх цін на паливно-мастильні матеріали»

Табл. 11. Темпи імпорту мінеральних продуктів, подорожчання/здешевлення нафти на світовому ринку і палива та мастил на внутрішньому ринку, % у середньорічному розрахунку

	2016 р.	2017 р.	2018 р.
Імпорт палива мінерального; нафти і продуктів її перегонки (гр. 27)	-27,9	49,0	17,3*
Нафта марки Brent	-15,9	23,5	30,7
Паливо та мастила	6,2	17,5	18,9

*Дані за 11 місяців 2018 р.

Джерело. Світовий банк, Держстат

Очікування. Зважаючи, що у грудні 2018 року середня ціна на нафту марки Brent на світовому ринку становила 56,5 дол. США/барель та враховуючи, що проміжок часу між зміною світових цін на нафту та внутрішніх роздрібних цін на паливо та мастила, за оцінкою експертів, становить один-два місяці, то упродовж I кварталу 2019 року очікується відносна стабільність на вітчизняному ринку паливно-мастильних матеріалів.

Крім того, обсяг імпорту мінеральних продуктів (незважаючи на уповільнення їх темпів) продовжує зростати, що, з огляду на значну частку у споживчому наборі (паливо та мастила займають майже 4%) також сприятиме зниженню тиску на ціни як на споживчому ринку, так і у промисловості.

2.3. Сукупні витрати та зміна адміністративно регульованих тарифів

Поточний стан. У 2018 році темпи зростання собівартості виробництва були нижчими ніж у 2017 році. Так, меншими темпами зростали ціни у промисловості (у грудні у річному розрахунку ціни підвищились на 14,2% порівняно з 16,5% у грудні 2017 року). Перш за все, такій динаміці цін виробників промислової продукції сприяло зниження тиску з боку зовнішніх чинників, зокрема на ринку залізної руди (за даними Світового банку ціни на світовому ринку залізної руди знизились на 4,3% у річному розрахунку), що позначилося на уповільненні темпів зростання цін у металургії (до 5,6% з 26,9% у грудні 2017 року) та добувній промисловості (до 14,3% з 30,4% у грудні 2017 року).

Крім того, відбулося зниження тиску з боку харчової промисловості (ціни

підвищились до 7 % порівняно з 12,5 % у грудні 2017 року у річному розрахунку).

Послабився тиск і з боку витрат виробництва на оплату праці: номінальна середньомісячна заробітна плата у промисловості у середньому за 2018 рік збільшилась на 26,2 % порівняно з 29,3 % у середньому за 2017 рік.

Поряд з тим, вагомим чинником у формуванні цін у промисловості залишалося **подорожчання електроенергії** (в цінах виробників на 32,6 % у річному розрахунку), що фактично більш ніж вдвічі перевищувало середнє зростання цін у більшості галузей. А зазначені ціни, крім іншого, без лагу безпосередньо впливають на вартість «інших витрат», зокрема у роздрібній торгівлі.

Табл. 12. Темпи зростання окремих витрат на виробництво, % у середньорічному розрахунку

	2016 р.	2017 р.	2018 р.
Зростання сукупних витрат на виробництво сільськогосподарської продукції	13,5	21,8	14,0
Зростання цін на матеріально-технічні ресурси промислового походження, що споживаються сільським господарством	4,2	24,6	15,9
Зміна цін виробників промислової продукції*	35,7	16,5	14,2
Зміна цін у виробництві харчових продуктів, напоїв і тютюнових виробів*	16,2	12,5	7,0
Зміна цін у виробництві електроенергії*	49,3	4,0	32,6

* Дані наведені у річному розрахунку

Джерело. Держстат

В цілому у 2018 році **вплив від адміністративно регульованих цін/тарифів**, незважаючи на їх постійне, майже щомісячне, підвищення, **не створював суттєвого тиску на споживчий ринок.**

«вплив від адміністративно регульованих тарифів, незважаючи на їх постійне, майже щомісячне, підвищення, у більшості випадків не створював суттєвого тиску на споживчий ринок»

Табл. 13. Основні зміни адміністративно регульованих тарифів упродовж 2018 року та їх внесок до ІСЦ

Місяць	Основні зміни адміністративно регульованих цін/тарифів	Внесок до ІСЦ, в. п.
Січень	збільшення специфічних ставок акцизного податку на тютюнові вироби і мінімального акцизного податкового зобов'язання зі сплати акцизного податку з тютюнових виробів (з урахуванням попередньої індексації загалом на 29,7 %); підвищення Граничних тарифів на загальнодоступні телекомунікаційні послуги (рішення НКРЗІ від 28.11.2017 № 606) та Граничних тарифів на універсальні послуги поштового зв'язку в середньому на 16%, а саме: на пересилання поштових відправлень у межах України на 12,3% та до іноземних держав – на 43,2% (рішення НКРЗІ від 17.10.2017 № 535);	0,06
Травень	зниження тарифів на гарячу воду і опалення на 0,3 %, що пов'язано зі зниженням вартості гарячої води і опалення у м. Києві на 2,9 % (розпорядження виконавчого органу Київської міської ради від 26.04.2018 № 700); підвищення тарифів на приміські перевезення залізничним транспортом – на 7,1 %;	-0,004
Червень	підвищення тарифів на проїзд у міжміському поїзді на 12,1 % у зв'язку із збільшенням базової ставки тарифу на 12 % (наказ Мінінфраструктури від 20.04.2018 № 184);	0,03
Липень	подорожчання проїзду у автодорожньому пасажирському транспорті (на 3,6 %), що супроводжувалося підвищенням вартості проїзду майже в усіх регіонах України, проте найбільше підвищення відбулося у м. Києві та Миколаївській області (на 29 % та на 7,5 % відповідно);	0,10

Місяць	Основні зміни адміністративно регульованих цін/тарифів	Внесок до ІСЦ, в. п.
Серпень	подорожчання проїзду у автодорожньому пасажирському транспорті (на 3,4 %), що супроводжувалося підвищенням вартості проїзду в більшості регіонів України, найбільше підвищення відбулося у м. Києві та Дніпропетровській області (на 16,5 % та на 15,5 % відповідно);	0,09
Вересень	подорожчання поштових послуг на 28 % (рішення НКРЗІ від 07.08.2018 № 414);	0,02
Жовтень	підвищення розміру мінімальних оптово-відпускних і роздрібних цін на окремі види алкогольних напоїв (постанова Кабінету Міністрів України від 05.09.2018 № 748);	0,14
Листопад	підвищення ціни на природний газ для населення на 22,9 % до 8,54892 грн/м ³ (нова ціна на газ сформована НАК «Нафтогаз України» відповідно до вимог постанови Кабінету Міністрів України від 19.10.2018 № 867);	0,40
	подорожчання місцевого телефонного зв'язку на 7,5 % (рішення НКРЗІ від 18.09.2018 № 488);	0,02
	подорожчання проїзду у автодорожньому пасажирському транспорті (на 3,5 %), що супроводжувалося підвищенням вартості проїзду в більшості регіонів України, найбільше підвищення відбулося у Запорізькій та Волинській областях (на 18,5 % та на 10,5 % відповідно)	0,09

Так, у 2018 році, незважаючи на однакові з 2017 роком річні темпи зростання цін/тарифів на комунальні послуги (на 10,6 %), подорожчання сформовано за рахунок різних товарів: у 2018 році, насамперед, через підвищення тарифів на природний газ (на 22,9 %, внесок – 0,4 в. п.); у 2017 році – тарифів на електроенергію (на 28,1 %, внесок – 0,3 в. п.).

Табл. 14. Темпи зростання споживчих цін на окремі групи товарів та послуг, % у річному розрахунку

	Грудень 2016 р.	Грудень 2017 р.	Грудень 2018 р.
Житло, вода, електроенергія, газ та інші види палива	47,2	10,6	10,6
Водопостачання	42,1	20,2	19,9
Водовідведення	28,3	15,1	21,2
Електроенергія	60,0	28,1	0,0
Природний газ	42,0	1,2	22,9
Гаряча вода, опалення	88,0	3,5	5,2
Транспортні послуги	5,0	22,7	28,9

Джерело. Держстат

Збільшення вартості інших комунальних послуг упродовж 2018 року не сформувало значного внеску до споживчої інфляції в цілому, зокрема послуги з утримання будинків та прибудинкових територій подорожчали на 23,7 % (внесок – 0,07 в. п.), з водовідведення – на 21,2 % (внесок – 0,03 в. п.), з водопостачання – на 19,9 % (внесок – 0,04 в. п.).

Виключенням стало зростання вартості транспортних послуг, вплив від якого суттєво позначився на збільшенні інфляційного тиску на ринок – постійно упродовж 2018 року відбувалося подорожчання проїзду у автодорожньому пасажирському транспорті, що в цілому у річному розрахунку становило 30,3 % (внесок до загальної інфляції був сформований на рівні 0,8 в. п.), у 2017 році підвищення становило 24,9 % (внесок – 0,7 в. п.).

Очікування. З метою приведення тарифів на опалення та гарячу воду у відповідність зі зміною ціни на природний газ (у листопаді 2018 року відбулося подорожчання природного газу для потреб населення на 22,9 % до 8,5489 грн/м³) НКРЕКП прийняла рішення щодо підвищення рівня тарифу

«зростання вартості транспортних послуг суттєво позначилося на збільшенні інфляційного тиску на ринок»

на тепло з 01.01.2019 (відсоток зростання тарифів для окремого ліцензіату не перевищить 23,5 %).

Також відповідно до рішень НКРЗІ з 01.01.2019 відбудеться другий етап підвищення тарифів на послуги місцевого телефонного зв'язку та універсальні послуги поштового зв'язку в середньому на 14-18 %.

Впливу від інших внутрішніх чинників на початку 2019 року не очікується.

Ризики: зростання витрат виробництва внаслідок понад прогнозованого подорожчання сировинних/проміжних товарів, впливу зовнішнього фактора та його прискореного перенесення на споживчі ціни. Крім того, специфікою 2019 року, а тому і викликами цього року є президентські і парламентські вибори, а також необхідність обслуговування пікових виплат за державним боргом, що, може, опосередковано позначитися на споживчому ринку.